

3. Богуш А.М. Формування оцінно-етичних суджень у дітей старшого дошкільного віку / А.М. Богуш, О.С. Монке // Монографія. Одеса: НЦП АПН України. 2022, 239 с.
4. Вовк О.Б. Системи електронного навчання – нові форми сучасної освіти / О.Б. Вовк // Математичні машини і системи, 3, 2015, с.79 – 86.
5. Побірченко Н.А. Економіка для дітей / Н.А. Побірченко // Навальний посібник., К.: Науковий світ. – 2002, 90 с.
6. Савчин О.М. Різноманітні розповіді: передумови і умови створення та використання їх в практиці мовлення дітей старшого дошкільного віку: Розділ 21. / О.М. Савчин // Колективна монографія: Трансформаційні процеси в дошкільній освіті першої половини ХХІ століття: Наук. Ред. Л.О. Калмикова. Переяслав. 2020, 706 с.
7. Савчин О.М. Формування у дітей п'ятирічного віку умінь будувати розповіді всіх типів / О.М. Савчин // зб. наук. пр. «HUMANITARIUM»: Голов. Ред. В.П. Коцур, Педагогіка, Переяслав-Хмельницький (Київ. обл.). 2018, випуск 2, Т. – 2, с.122 – 130.
8. Якименко С.І. Формування світогляду у старших дошкільників та молодших школярів в освітньо – інтегрованому середовищі: теорія і практика / С.І. Якименко // Монографія. К.: Видавничий Дім «Слово». 2017.

УДК 373.2.091.12:316.454.52

Сайко О. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Науковий керівник – к.п.н, доц. Вільхова О.О.

РОЛЬ ГУМОРУ В ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ

ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито особливості використання вихователями закладів дошкільної освіти у педагогічній діяльності такого феномену, яким можна вважати гумор. Обґрунтовано педагогічні умови застосування гумору як ресурсу підвищення ефективності діяльності вихователя ЗДО. Виокремлено методи і прийоми роботи педагогів, заснованих на знанні психолого-педагогічного потенціалу гумору.

Ключові слова: діти дошкільного віку, гумор, заклади дошкільної освіти, позитивна атмосфера в дитячому колективі, освітнє середовище.

Постановка проблеми. Нагальною потребою сучасної педагогічної теорії і практики є дослідження глибинних механізмів педагогічного впливу на вихованців. Останнім часом вчених усе більше привертають малодосліджені явища міждисциплінарного характеру, наприклад, використання у діяльності педагогів гумору як цінного морально-естетичного та інтелектуального надбання людства. Успіх діяльності людини будь-якої професії залежить від багатьох чинників, зокрема, і від того, якими особистісними ресурсами вона керується для досягнення поставленого результату.

Сучасна дошкільна освіта потребує вихователів з високим рівнем особистісних якостей і, крім розвинених комунікативних та інтелектуальних показників, наявності творчих здібностей, емпатії, педагог закладу дошкільної освіти (ЗДО) повинен мати почуття гумору.

Гумор і сміх, як ресурс та інструмент у діяльності вихователя, здатний додати усім учасникам освітнього процесу (педагогам, вихованцям та їх батькам) впевненості та оптимізму, може зняти напругу, смуток, страх, покращити психоемоційний стан, особливо, в такі нелегкі часи, як нині переживає українське суспільство у зв'язку з воєнною агресією РФ. Гумор в арсеналі педагогічної комунікації має важливе значення, оскільки виявляється універсальним, багатофункціональним прийомом непрямого педагогічного впливу, хоча дуже специфічний за формою.

Обґрунтування й упровадження в педагогічну практику таких психолого-педагогічних технологій, які дають можливість використовувати особистісний потенціал вихователя, застосуванню якого не відводилося раніше достатньої уваги (а саме таким феноменом і можна вважати гумор) має безсумнівну цінність у розвитку дошкільної освіти. Включення до арсеналу вихователя засобів, методів і прийомів роботи, заснованих на знанні психолого-педагогічного потенціалу гумору, може стати суттєвим резервом підвищення ефективності освітнього процесу у ЗДО.

Аналіз останніх досліджень. Професійну діяльність вихователя ЗДО, у т.ч. функції й питання, які стосуються його професійної компетентності та її розвитку впродовж життя, розкрито в працях Н. Брюханової, О. Вакун, Н. Георгян, Л. Даниленко, М. Демченко, Н. Загородньої, В. Зінченко, О. Касьянкової, Ю. Косенко, С. Крамаренко, К. Крутій, С. Кузікова, В. Олійник, Л. Передерій, С. Пехарева, Т. Поніманська, О. Пономарьова, Ю. Рибки, О. Романовський, С. Тітаренко, В. Синявський В. Фрицюк, Х. Шапаренко, М. Ярославцева та ін.

Відомі українські теоретики і практики педагогіки Антон Макаренко, Василь Сухомлинський у своїх роботах неодноразово наголошували на необхідності почуття гумору в практиці роботи педагога. Так, В. Сухомлинський зазначав: «Здатність бачити у порушенні дисципліни смішне і присоромити смішним – у цьому проявляється вміння проникнути розумом і серцем у духовний світ дитини» [3, с. 121].

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки в Україні також спостерігається активізація інтересу до вивчення проблеми формування почуття гумору та використання гумору як педагогічного засобу впливу на дітей.

Мета статті: теоретично обґрунтувати педагогічні умови використання гумору як ресурсу підвищення ефективності діяльності вихователя ЗДО.

Виклад основного матеріалу. У сучасному суспільстві, яке постійно розвивається і постійно змінюється висуваються нові вимоги до виховання дітей, зокрема і дітей дошкільного віку, адже саме в цьому віці у дитини закладаються основи світогляду, соціальної поведінки, етнічних норм і моральних якостей.

Вважаємо, що гумор є потужним внутрішнім ресурсом підвищення ефективності діяльності вихователя ЗДО, звісно, за певних визначених педагогічних умов. Для того, щоб визначити роль гумору в діяльності вихователя закладу дошкільної освіти, вивчити його функції та різновиди, уточнимо визначення поняття «гумор».

Словник української мови пропонує таке тлумачення даному терміну: «доброзичливо-глузливе ставлення до чого-небудь, спрямоване на викриття недоліків; уміння подати, зобразити щось у комічному вигляді» [1]. Гумор також пов'язується з позитивним настроєм, веселощами, добрими жартами.

Подібно до психологічних утворень, що вирізняються складністю та глибиною структурної організації, гумор не має однозначної наукової інтерпретації. Змістовний аналіз наукових розробок провідних спеціалістів з гумору демонструє складність та багатовимірність даного світоглядного феномену, що підтверджується різноманітним підходом до його вивчення (філософського, соціально-психологічного, психолого-педагогічного). Закономірно, що жоден з напрямків вивчення, взятий окремо, не розкриває повною мірою сутність гумору, а відображає лише окремі його характеристики [2, с. 69].

Гумор забезпечує задовільне самопочуття в будь-якій ситуації. Він дає можливість менш болісно пристосуватися до нових умов. Практика показує, що чим вище в учасників освітнього процесу здатність розуміти і створювати гумор, використовувати його для подолання важких ситуацій, тим менш виражено у них симптоми депресії – знижений настрій, низька самооцінка, безнадійне сприйняття свого майбутнього. Гумор може виступати як засіб зняття психологічної напруги, психологічної розрядки, створення творчого самопочуття і, в кінцевому результаті, сприятиме ефективності педагогічної діяльності. Крім того, за допомогою гумору можна керувати груповими настроями, створювати умови для колективних дій та й формувати колектив здобувачів освіти. Людина відчуває себе значно краще, коли готова пожартувати або посміятися. Гумор може виступати як засіб власної емоційної підтримки та емоційної підтримки оточуючих [2, с. 70].

У ЗДО вихователь обов'язково повинен використовувати у своїй роботі гумор як інструмент виховного впливу. Безумовно, жарт іноді може бути педагогічно доцільним більшою мірою, ніж покарання або сувора догана. Крім того, гумор – це засіб вираження індивідуальності як педагогів, так і здобувачів дошкільної освіти. Дотепному педагогу завжди легше знайти нестандартне рішення педагогічної задачі. До такого педагога «тягнуться» вихованці. Таким чином, прагнення використовувати гумор у професійній діяльності може бути зумовлене різними причинами, але в будь-якому випадку цей засіб психолого-педагогічного впливу має сприяти позитивному вирішенню педагогічних завдань.

Варто зазначити, що у закладі дошкільної освіти гумор регулює відносини між педагогами, між педагогами та вихованцями, між здобувачами дошкільної освіти. Іноді, щоб розпочати спілкування, педагог починає з дотепного зауваження або розповіді про смішну історію. Змусити людину розсміятися – означає увійти з нею в емоційний контакт, викликати до себе прихильність і, якоюсь мірою, довіру. Виступаючи як засіб згуртування, гумор сприяє сприятливому вирішенню конфліктних ситуацій у ЗДО, в результаті чого конфлікт буде вичерпано. Будучи основою доброзичливих відносин між учасниками освітнього процесу, використання гумору вихователем сприяє налагодженню позитивної атмосфери в дитячому колективі

Висновки і перспективи подальших досліджень. На нашу думку, гумор можна розглядати як потужний внутрішній ресурс підвищення ефективності діяльності вихователя ЗДО. Із метою активізації професійної творчості необхідно впроваджувати дієві заходи щодо запобігання професійному вигоранню вихователів, створювати позитивний психологічний клімат у кожному педагогічному колективі.

Складність дослідження гумору полягає у глибині та неоднозначності його взаємозв'язків з різними сторонами внутрішнього світу особистості, її поведінкою. Відтак, гумор як предмет науково-педагогічного дослідження, а також його роль у освітньому процесі, має стати наступним аспектом нашого розгляду.

Список використаних джерел

1. Словник української мови в 11 томах. *Академічний тлумачний словник (1970–1980)*. URL: <http://sum.in.ua>.
2. Старовойтенко В. А. Виховання почуття гумору у старших дошкільників та молодших школярів : дис. канд. пед. наук : 13.00.07. Черкаси, 2000. 210 с.
3. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5-ти т. Київ : Рад. шк., 1976. Т. 3. 670 с.